

A magyar gyógynövénytermesztés története

- Honfoglalás – természetimádó pogányok,
- táltos,
- szegényes gyógyszerkincs (elsősorban külsőleges szerek),
- kereszténységre való áttérés – a gyógyítás a vallás „kötelékében”,
- XII. sz. végétől hivatásos vándororvosok,
- XIII. századtól a magyar ifjak külföldön tanulnak,

- hazai egyetemek: Esztergom, Veszprém, Pécs, Óbuda, Pozsony, Buda,
- **Lencsés György**: „Ars Medica – Egész orvosságról való könyv” (1570?), **első magyar orvosi könyv**, a gyógynövényeket gyógyhatásuk szerint csoportosítja,
- **Melius Juhász Péter**: „Herbárium” (1578), 2000 magyar növénynevet tartalmaz, **első magyar nyelvű füveskönyv**
- **Beythe András**: „Füves könűv” (1595) főleg fordítás, irodalmi feldolgozás,
- **Lippay János**: „Posoni kert” (1664) **a hazai kertészeti irodalom első kézikönyve**,

- **Pápai Páriz Ferenc**: Pax corporis, Az-az az emberi test nyavalyáinak okairól, fészkeiről, 's azoknak orvoslásának módgyáról való tracta (1690)
- **első magyar füvészkert** (1770, Nagyszombat) – **Winterl Jakab**
- **Csapó József**: „Új füves és virágos magyar kert” (1775) – 417 gyógynövényről tesz említést
- **Veszelszki Antal**: több mint 500 faj leírása (1798)

- **Diószegi Sámuel – Fazekas Mihály**: „Magyar Fűvész Könyv” (1807) fajok kettős nevezéktannal (← Linné), - folytatása: Diószegi: „Orvosi Fűvész Könyv, mint a' Magyar Fűvész Könyv praktika része” (1813) 1500 régi magyar növénynevet sorol fel,
- **Entz Ferenc**: Budai Vincellér- és Kertészképezde (1853) – **gyógynövénytermesztés rendszeres oktatása**

- első hazai **gyógyszerüzem** (1867): Központi Magyar Gyógyszerészeti és Művegyészeti Vállalat (Wagner Dániel)
- **vadon termő gyógynövények begyűjtése, felvásárlásának szervezése**,
- később állami támogatással szervezett kereskedelem (rendszeres gyűjtés, felvásárlás, néhány növény termesztése), **Hangya Szövetkezet**
- **I. Magyar Gyógyszerkönyv (1871)**,
- **Issekutz Béla** – a korszerű magyar gyógyszerkutatás elindítója
- Issekutz - Jakabházy - Nyíredi: „Gyógyszer-ismeret” (1895),

- **szántóföldi termesztés** elindítása: **Koritsánszki Dénes, Agnelli József, Augustin Béla**,
- **Páter Béla** – Kísérleti Gyógynövény Telep, Kolozsvár (1904), „Gazdasági növénytan I-II.”, „A vadon termő gyógynövények”, „Növénybonc, alak- és élettan”
- **Richter Gedeon** – első magyar gyógyszergyár (1907) - számos növényi kivonat gyártása, organoterápiás készítmények (Tonogen), digitális-kivonat, fertőtlenítőszer (**Hyperol**), **Kalmopyrin**,

- Dr. Wander Gyógyszer- és Tápszergyár (1913) → EGYT (1950) → **EGIS** (1985)
- ALKA Vegyészeti Gyár (1910) - kémiai szintézis → **Chinoïn** (1913-)
- I. világháború – a Chinoïn vegyigyárként működött → fertőtlenítőszer, harci gázok, szalicilsav gyártása
- **Augustin Béla – Gyógynövény Kísérleti Állomás**, Budakalász (1915) természetstechnológia fejlesztése, nemesítés,
- világon elsőként drogminőség-ellenőrzés

- 1920-as években ismét fellendül a drogkeresk.,
- népi gyógyászat alkalmazása terjed, drogériák fejlődése,
- a magyar gyógyszeripar látványos fejlődése, újabb gyárak létesítése,
- **Kabay János** – morfin kivonása zöld növényből (1925), érett máktokból (1932), Alkaloida Vegyészeti Gyár Rt. megalapítása (1927)
- **Szent-Györgyi Albert** (1893-1986) – aszkorbinsav izolálása – Nobel-díj (1937)
- megindul a hazai gyógynövény-feldolgozás,

- **Bittera Gyula** – első magyar nagyüzemi illóolaj-lepárló (Magyar Általános Hitelbank Kaposvári Illóolajgyára), tihanyi levendulatelepítés, „Az illóolajnövények termelése és feldolgozása Magyarországon”,
- **Giovannini Rudolf** – GYNKÁ igazgatója, kormánybiztos, Herba Hungarica szerkesztője, OMMI Gyógynövényszakosztály vezetője, **gyógynövények szabványosítása**
- **Békésy Miklós** – anyarozs előállítás mesterséges fertőzéssel (1938),

- gyűszűvirág termesztésbe vonása,
- két világháború között a termőterület 5-6 ezer hektárra nő, a gyűjtött gyógynövény is több → 3-4 ezer t száraz drog/év exportra,
- II. világháború,
- államosítás: **Herbária Központ**,
- földműves-szövetkezetek, feldolgozó üzemek, gyógynövény szaküzletek,
- 1960-as években vált önálló kertészeti ágazattá,
- **Magyarország lett Európa legnagyobb exportőre**,

- 1970-es években Magyarországon 12 gyógynövény feldolgozó üzem → **GYNKI** : ellenőrzés, minősítés → export a **Medimpex**-en keresztül,
- 1980-as évek: termőterület, exportvolumen tovább nő (egyre több feldolgozott termék is) **37-42 ezer ha, 35-40 ezer t drog/év**,
- 1990-es évek – rendszerváltás, struktúraváltás,
- 2000-: termelés fokozatosan visszaesik,
- 2004.: EU-csatlakozás, nagy remények,

- Jelenleg:**
- komoly visszaesés a termesztés és a kereskedelem terén
 - termőterület nagysága, összetétele nagyon ingadozó (pontos adat nincs, kb. 20 ezer ha),
 - export (összdrog 60-70 %-a),
 - termesztett fajok száma kb. 60
 - termesztők száma: 100-150 (szezonálisan 8-18 ezer)
 - gyűjtött fajok száma 100-110 többnyire alacsony technológiai színvonal,
 - kb. 80-100 cég foglalkozik gyógynövény-kereskedelemmel,
 - EU-ban nagyobb bürokrácia,
 - megfelelő támogatás hiánya.